

СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ ФЕДАКА

50-річчя від дня народження історика, письменника,
журналіста (нар. 1964)

Федака Сергій Дмитрович народився у м. Маріуполь Донецької області в сім'ї учителів. Рід батька Федаки Дмитра Михайловича (1940 р.н.) походить з с. Кальник Мукачівського району. Дід по батькові Федака Михайло Михайлович – сільський тесляр. Бабуся по батькові Федака (Вакерич) Павліна Михайлівна (1913 р.н.) – сільський фельдшер. Рід матері Федаки (Єрьомко) Неллі Андріївни (1942 р.н.) походить з Призов'я. Дід по матері Єрьомко Андрій Степанович (1914–2002), родом з с. Новотроїцьке Волговацького району Донецької області, завершив трудову біографію директором універмагу. Бабуся по матері Доля Пелагея Максимівна (1919 р.н.), родом з с. Берестове Бердянського району Запорізької області, заснованого у XIX ст. переселенцями з Полтавщини, закінчила трудову біографію заступником директора гастроному.

Батьки познайомилися на фільмачі Ужгородського університету, де були однокурсниками 1959–64 р. Одружилися в жовтні 1963 р., по завершенні вузу працювали на Донеччині. 1970 р. сім'я повернулася до Ужгорода, купивши там у знайомих кооперативну квартиру. Батько працював у тодішньому Інституті вдосконалення учителів, потім у видавництвах “Карпати”, “Закарпаття”. Мати працювала у школах № 9, 6, 15.

С. Федака вчився 1971–74 р. в Ужгородській школі № 1 ім. Т. Шевченка, потім у школі № 15, яку завершив 1981 р. з золотом медаллю. У шкільні роки відвідував студію образотворчого мистецтва при Палаці піонерів та Шаховий гурток там же. Після невдалої спроби вступу на філософський факультет Київського університету майже рік працював техніком в обчислювальному вступу на істафак Московського університету після невдалої спроби Ужгородського університету, який завершив 1989 р. Дійсню військову службу проходив 1985–87 р. у різних частинах Прикарпатського (Ці) у званні рядового. По завершенні вузу кілька місяців працював

молодшим науковим співробітником Закарпатського музею історії релігії і атеїзму. У листопаді 1989 р. поступив до аспірантури Ужгородського університету (стаціонар, по кафедрі історії СРСР і УРСР, 1990 р. вона розділилася на дві окремі). Науковим керівником аспіранта був професор кафедри історії України В. Задорожний. 1990 р. С. Федака прийнятий на роботу на цю кафедру на посаду асистента, у зв'язку з чим переведений на заочну форму навчання в аспірантурі. Кандидатську дисертацію захистив достроково у квітні 1992 р. на тему “Відкриття і першовидання Слова о полю Горовімі: історико-культурні аспекти”. З 1992 р. доцент кафедри історії України УжДУ. 1997–2000 р. у докторантурі при УжДУ. Докторську дисертацію на тему “Політична історія України-Русі доби трансформациї імперії Рюриковичів (XII століття)” (науковий консультант – В. Задорожний) захистив 2003 р. у Харківському національному університеті. З 2003 р. – професор кафедри історії України УжНУ. У різні роки викладав нормативні та спеціальні курси на істафаци УжНУ, а також курс української історії на факультетах – хімічному, фізичному, математичному, інженерно-технічному, міжнародних відносин, фізичної реабілітації і спорту. На сьогодні один з ветеранів кафедр (третьї за стажем після В. Задорожного і Д. Данилюка). Наразі два його аспіранти стали кандидатами наук (Ю. Мателешка, І. Туряниця), на підході ще кілька. 2012 р. нагороджений Грамотою ректорату.

Мас близько сотні статей у наукових виданнях Ужгорода, Львова, Чернівців, Одеси, Києва, Дніпропетровська, Харкова, Москви.

Паралельно викладав у Закарпатському державному університеті – з часів його витоків у формі творчої школи 1993 і Ужгородського інституту економіки і права з 1994 р.

Відвідувач Львівських форумів видавців, починаючи з 5-го. У грудні 2006 р. прийнятий до спілки письменників України. На той час мав три збірки віршів і збірку мізерних оповідань. Згодом видав художньо-документальну повість “Карпатський кросворд” (премія ім. Зореслава 2009) та роман “Валет Валентина Другета” (2010, премія ім. Ф. Погошняка 2010). Учасник усіх літературно-мистецьких фестивалів “Бережнівські кошти”, починаючи з першого. Також учасник більшості літературних читань, що проводилися в Ужгороді з 2005 р. Учасник усіх фестивалів “Карпатська ватра”, делегат з'їзду Національної спілки письменників України (2011).

Серед найуспішніших науково-популярних видань останніх років “Ужгород крізь віки. Нариси з історії Ужгорода” (2010), “Сучасна Україна: портрет з натури” (2011).

Нині Сергій Федак – помітна і навіть знакова постать у науков. громадських та мистецьких колах області та й України в цілому. Секрет його популярності вочевидь у вмінні поєднувати, звагаючись би, неподільване – бізнесовичну, чисто журналістську реакцію на подію чи явище з виваженою, аргументованою оцінкою, цілком науковий виклад матеріалу з м'яким гумором, художні домисли із достовірними історичними фактами.

Широкий діапазон наукових інтересів – від початків писемної історії України до наших днів, різноманіття видів і жанрів окремих видань та численних статей у збірниках та пресі робить Сергія Дмитровича постійно затребуваним і цікавим автором і для видавців, і для читачів.

За 1993–2014 р. здійснив близько 2000 публікацій в обласній пресі. З весни 1993 до квітня 1996 р. регулярно друкувався у “Срібній Землі” (спорадично і у наступні роки), також з весни 1993 р. – регулярно у “Карпатській Україні”. З квітня 1996 р. понині – у “Фесті”. З січня 2000 р. до 2005 р. – в “Ужгороді”. З 2003 р. зрідка друкується у “Новинах Закарпаття”. Від заснування 2000 до 2005 р. друкувався у “Погляді”, у 2004 р. – у “Світлогляді”. 2004–2005 р. вів красномовну рубрику у газеті “Чорна гора” (м. Виноградів). На замі 2005–2006 р. – у “West-експресі”, з кінця 2005 до середини 2008 р. – у “Закарпатській правді” (де вів культиурну і красномовну сторінку, з кінця 2005 до літа 2012 р. – у “Неділі” (з 2007 р. вів там щотижневу колонку “Зішоденника Сергій Федакі”), упродовж 2006 р. – у “Післямові”, у 2006–2007 р. – у “Старому Замку – Паланку” і “Репортажі”, у 2006–2009 р. – у “Тижні. Закарпаття” і “Чистій поліції” (в останній вів колонку “Професорські роздуми”), а також у “РІО”, з середини 2006 до кінця 2011 р. – у “Трибуні”, восени 2008 р. – у “Місцевому часі”. Був постійним автором журналу рецензій “Нова книга” (Суми). Також спорадично виступає у “Голосі України” 9 (з кінця 2010 р.), мав пару публікацій у львівських газетах “Поступі” і “Експрес”, у всеукраїнських “Сільських вістях”. 2011–2012 рр. публікувався на Інтернет-сайтах “Голос Карпат” і “Час Закарпаття”, навесні 2010 р. – на “Мукачево-нет”, з 2012 р. –

на сайті “Нове Закарпаття”. З кінця 2012 р. веде культурологічний блог на сайті “Закарпаття-онлайн”.

Найпліднішим був 2006 р., коли регулярно друкувався у шеститижневиках, причому у деяких – по кілька матеріалів у номері. Традиційно відзначався у щорічних рейтингах Ужгородського пресклубу як найвитриваліший журналіст, 2012 р. – як публіцист року. Віддавав у ході прес-турів близько половини з 600 закарпатських сіл і селищ та всі без винятку міста і замки, більшість санаторіїв і будинків відпочинку.

Член експертної журналістської ради “Людини року”. Двічі нагороджувався колегами цією відзнакою (2005 р. за публіцистику, 2010 р. за книжку “Ужгород крізь віки”). 2007 р. міжнародна організація “ВІЖИ-3000” нагородила його відзнакою “Патріот Закарпаття”. Двічі лауреат громадської відзнаки “Лицар Срібної землі” (2008, 2009). Тричі дипломант відзнаки “Книга від Миколая” (2009–2011). Лауреат премії ім. А. Волошина крайового товариства “Просвіта”. Із церковних нагород відзначений архієрейськими грамотами владики Мілана (2010, 2011), премією ім. о. Василія (Проніна) (2011), орденем Почаївської Богородиці (2010). Із офіційних відзнак нагороджений Грамотою Закарпатської області (2008) і почесною відзнакою Ужгородської міськради (2008).

ЮРІЙ ДАНИЛЕЦЬ

Джерельні притиси:

1. Волошин, О. Ужгород у старовинній листівці : фотодлябём Олександр Волошин, Сергій Федак : перекл. М. М. Вегеш – Ужгород : Два кольори, 2003. – 142 с. : фото. кольор.
2. Лыницький, В. І. Перші особи : історія Закарпаття у біографіях його керівників : [25 нарисів про лідерів краю] / Василь Іванович Лыницький, Сергій Дмитрович Федак. – Ужгород : ПМРАНИ, 2011. – 216 с. : іл.
3. Федак, С. Августин Волошин : коротка біографія / Сергій Федак. – Ужгород : Гражда, 2005. – 72 с.
4. Федак, С. Д. Валет Валентина Другета : іст.-пригод. роман / Сергій Дмитрович Федак. – Ужгород : Ліра, 2010. – 220 с.
5. Федак, С. Д. Герої Слова полку Норевім : монографія / Сергій Дмитрович Федак ; М-во освіти і науки України ; УжНУ. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2001. – 72 с.
6. Федак, С. Д. Землі і міста княжої України-Русі : (нарис історичної географії) / Сергій Дмитрович Федак : УжНУ. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2002. – 136 с.

7. Федака, С. Д. Карпатський кросворд : худ.-докум. повість / Сергій Дмитрович Федака. – Ужгород : Карпати, 2009. – 224 с.
8. Федака, С. Літописні джерела з історії княжої і козацької України-Русі / Сергій Федака ; УжНУ ; Каф. історії України. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2003. – 140 с.
9. Федака, С. Д. Окрушини дзеркал : вірші / Сергій Дмитрович Федака. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2004. – 80 с.
10. Федака, С. Д. Стратегічні і фронтові операції Великої Вітчизняної Війни на території України : монографія / Сергій Дмитрович Федака. – Ужгород : Ліра, 2010. – 240 с.
11. Федака, С. Д. Сучасна Україна: портрет з натури / Сергій Дмитрович Федака. – Ужгород : Ліра, 2011. – 296 с.
12. Федака, С. Д. Ужгород крізь віки : нариси з історії Ужгорода / Сергій Дмитрович Федака. – Ужгород : Патент, 2010. – 296 с. : карти, іл.
13. Федака, С. Д. Хроніка Карпатської України / Сергій Дмитрович Федака. – Ужгород : Гражда, 2004. – 80 с.
14. Федака, С. Яблуко від Єви : новели / Сергій Федака ; післямова М. Добня ; передм. А. Доля. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2005. – 84 с. : іл.

15. Федака, С. Крім музи під місяцем немає нічого : [інтерв'ю з істориком-поетом / вів В. Кузан] / С. Федака // Фест. – 2005. – 17-23 лют. – С. 13.

16. Олашин, М. В. Федака Сергій Дмитрович : [історик, краєзнавець, педагог, публіцист, письменник] / М. В. Олашин // Енциклопедія Закарпаття : визначні особи ХХ століття. – Ужгород : Гражда, 2007. – С. 339. : портр.
17. Сергій Федака : поет, прозаїк // Сучасні письменники України : бібліограф. довід. – Біла Церква : Культура, 2012. – С. 463. : портр.
18. Сергій Федака : політолог, проф. УжНУ // Неділя. Топ - 100. Впливові люди Закарпаття. – [Ужгород], 2011. – С. 57. : фото. кольор.

19. Зубач, В. Сергій Федака “підняв” Ужгород : [нова кн. проф.-історика “Ужгород крізь віки. Нариси з історії Ужгорода” (“Патент”)] / Василь Зубач // Срібна Земля. – 2010. – 14 трав. – С. 15.
20. Тарканій, Г. Про складний та драматичний шлях : [презентація кн. проф. С. Федаки “З історії християнства на Закарпатті”] / Г. Тарканій, В. Нитка // Голос України. – 2013. – 26 лип. – С. 11.